

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 93 (977) | 1975 чылдың апрель 20, воскресенье | 1925 чылда үндөспөттүнген | Өрткө 2 көп.

КОММУНИЗМ ТУРГУЗУКЧУЛАРЫНЫҢ КҮШ-АЖЫЛЧЫ БАЙЫРЛАЛЫ

НАЙЫСЫЛАЛ КЫЗЫЛГА

Эртегиңиң чеди шах ажа дүжүп турда, Кызылдың күдүмчүлери ажилчы чоң долган. Заводтар шектерине, тудуг шөдөрине, ажилдар черлерине бүгү хоорай, аймак, чалык кижилер үнүпкен. Лозундар, транспаранттар хоорайда төлбөргөн. Улуг баштанчысы В. И. Ленинниң төртүтүнгенден бээр 105 чыл оюнга туракташкан, Тийлелениң 30 чылыңче, Май биринчи байырлаалыңын хүтүңе, СЭКП-ниң XXV съездине дилим байырлаалың, ол төгүлүт болушкунуңа айткандар бээр дөш күш-ажылчы байырлаалың диймиттиң байырлаалың. Чоруп орав ажил-ипчилер дүң хүтүлүт коммунисттерге өзү-биле ажилдаан.

Кыстар, оолдар, мураптаалы! Кызылдың деңгээлдерин! Бажиң тугуула, хоорай аштаал Мастерлер-дег, сийлг кылды!

Ажилчы демниң үнүпкен кижилерин көрүскөсү, шаң-ла мичара соруктуу аажок, хөгүлүт конуң ирлалың эртекте. Дайың маалыңга өдгөн дайынчылар турактаалың чалыңга холдарыңа хүрүктер, дырбаштар туткан кижилер чыралың кылдылар. Маңаа Кызыл субботага турактаалың хөй чоң киржикчилер митингиге Кызыл хооругусуңунуң даргазы Ш. Д. Куулар түбө чугалаалың. Ажил-ипчилер, ажилчылар! Ленинниң Кызыл субботага алдар кылдыр каш дакпыр күжүңиңиңиңиң, шаңкыңың-биле хөй ажилчы кылдырың чугалаан турдулар. Үрер хөгүмге үдеткен күш-ажылчы байырлаалың илдең хурдалары Бай-Хаак алданыңа болган. Беш кыт тудулар хоорай болу берген дөрт дугар микрорайонга, хоорайның чөө талазында № 4 школаның чалыңга, № 11 школаның чалыңга чалың ламчылыгыңың тудуңга болгаш өскө-дөс черлерге болган митингилерниң киржикчилерин Ленинниң чалыңгалары шынчымын, СЭКП ТК-ның иштики, аштыкчы утланышкыныңа сеткил ханышкының мөөргөйлөп турганнар.

Кызылдың кай-лаа талааныңа баарга, кай-лаа тудуруткөге челе бээрге, күжү-

риңкеш, 14 муң ажыг рубльдин ажылчы кылган. Беш чыл фондузунче олар 5973 рубльдин кийрер.

Хоорайның чагаайжылдыгына шкөөлөр, студенттер, сургуулардан бир муң ажыг кижилер киришкен. Кол-кол кудумчуларга, кварталдарга ыштар тарылгазы калбарган. № 1 школаның өөреникчилери ол школаның доозукчуу Совет Эвилелиниң Маалдыры Маддыр Бухтуеке алдар кылдыр оюң утуң болгаш боттарыңиң үдүңү кылдып, Бай-Хаак алданыңга чагаайжылдыга кылып күнүзүннөр. Школаларды, өөрдилеге черлеринде чеди муң ажыг кижилер чагаайжылдыга, чыгың дамычылыгыңың шугуңарыңа чөр болгаш чылашкыңнар ажилдарың кылдырыңа өлөңкөйгөн киришкенер. Чурттаалга коммунал ажил-агының ажилдакчылары 900 ажыг кижилер аңгы-аңгы участоктарга ажилдаан. Олар беш чыл фондузунга кийриштер 2 муң ажыг рубльди ажилдаан.

Хоорайның субботник штабыңче ол шактарда күш-ажылчылар ролуң хөй келген. Хоорайның кудумчуларыңче бөгү 165 чык сөөртүр машиналар үнүпкен. 80 ажыг тракторлар, бульдозерлер, оруктар, тротуарлар дескилээр механизмер ажилдаан. Тудулар шөдөрине Ада-чурттуң Улуг дайының киржикчилери, тоску беш чылдың шалыңчылары Борис Белковтун, Степан Белоусовтун, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң депутаты Семья Савданын, алы заводдан Галина Вентерляхтың, аштыкпелте заводунан Кукария алышкыларың, хлөб заводунан Анна Саттың, даараның комбинатыңдан Монастыршанын, Шевченкоду коммунисттер күш-ажылчы белик алың чедир алган бригадалары беш чылда тергини экн ажилдап, белик шынчылар продукцияны үндүрүп турарын чугалаалы өөрүңүч мөдө келген.

Совет Эвилелиниң бүгү булуңуңа, хоорайлар, суурларда чонун маалдырың күш-ажылчы социалисттер чырыкы калбарган. Хүңүнү дүңтөк шактарыңа бис Кызылдың заводтар районларында чоруп тур бис. Тудуг материалдары, чаа быжырган хлөб-булчуңдар, чалан сүт, саржаж сөөрткө машиналар хоорайга карайың эртип-ле турган. Дүш сөөүңге чедир Кызыл-

Күрүңениң баштыңы, Камбоджаның Национал чаңгыс аай Фронтунуң даргазы Самдек Нородом Сианукка КНЧФ ТК-ның политбюро даргазы, Камбоджаның Национал чаңгыс аай чоруунуң хаан чазаның премьер-министри Самдек Пенн Нутка КНЧФ ТК-ның политбюро кежигүңү, премьер-министриниң оралакчызы, Камбоджаның Национал хосталгазының улусчу чепсектиг күштериниң кол командылаңчызы Кхнеу Самфанга

СЭКП Топ Комитетиниң, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң, Совет чазактың болгаш бүгү совет улустуң өмү-үнүңден силерге болгаш силерниң үнүңүңерде Камбоджаның улусунга кайгамчыктыг тиклелге — Камбоджаның найысмылады Пномпеньни хосталың-биле холбаштыр өзгө байыр чедирип тур бис. Камбоджаның Национал чаңгыс аай Фронтунуң болгаш Национал чаңгыс аай чоруунуң хаан чазаның улусчу хосталгазы-биле Камбоджаның патриоттарың бө тилдегезин бүгү совет кижилер сеткил ханышкының биле дий-дегенер. Ол тилдеге болза, камбоджа улустуң шынчы хө-рөңгү бүрүңү-биле тиклелерниң орууңа чугула үс-чада болган.

Интернационализмниң болгаш боттарыңың хосталгазы дээш

демисежип турар улустар-биле эң-сеткил каттыштырылганың принциптеринге шынчы Совет Эвилели камбоджа патриоттары, Национал чаңгыс аай Фронтунуң болгаш Камбоджаның Национал чаңгыс аай чоруунуң хаан чазаның үрүлү-үрүлү дөткөн келген. Совет Эвилели бистин ий чурттарыңың азыңга найырадың болгаш үрү-түдөлөгү кады ажилда-жылганың чаңчы апарган хармазаларың моон-лаа сонгар калбартыр, камбоджа улустуң тайбың, хамаарың, нейтралдыг, демократтыг болгаш чектелген Камбоджаны тургузарыңче утланың чүктүлүг дөткөн апаар.

Л. БРЕЖНЕВ Н. ПОДГОРНЫЙ А. КОСЫГИН
МОСКВА, КРЕМЛЬ 1975 чылдың апрель 18.

Тываның элентри четкилер эргелелиниң ажил-ипчилери коммунисттер субботник хүнүндө ийити-биле 196 ийини ажилдап үнүш, Кызылдың чылыңдыг дамычылыгыңың шугуңуңа ажилдаан аңшазыңдан 1500 рубльди беш чылдың фондузунче шилчилерин шийтирилзэн.

ЧУРУНТА: ол коллективтиң ажилчылары ажил үезинде (устунда).

«Тыва тудуг» трестиниң «Изыл тудуг» эргелелинде Михаил Шилеваленинуң тудугчулар бригадазы бө чылдың бирги кварталда эки ажилдап, планың амыр үсүткен. Апрельдиң 19-та ол бригада намыңгызыңдан-даа белик бугу-руктуң ажилдап, планың 130 хуу күсүткен.

ЧУРУНТА: ол бригаданың муракчы ажилчылары Иван Чамы биле Салават Сержи коммунисттер субботник хүнүндө ажилдап турары (ортузуңда).

Ада-чурттуң Улуг дайының маалдырларың аллөвү болур чөргө коммунисттер субботник хүнүндө хөй кижилер киришкен митинг болган.

ЧУРУНТА: митингиниң киржикчилери (солгай талазында).

Маалдырларың аллөвү болур чөргө баштайгы ышты Ада-чурттуң Улуг дайының киржикчизи Владимир Федорович Матсон Изылдың № 1 школаның өөреникчилери-биле нады тарып олурткан (өң талаңы чурукта).

ӨНДҮР УЛУГ МААДЫР ЧОРУК

1941—1945 чылдарың Ада-чурттуң Улуг дайының Совет улустуң болгаш оң Чепсектиг күштериниң Тийлелениң 30 чылыңга турактаалың эртем конференциясы апрель 18-те боудуң ажилды Москвага дооскан.

Сөөлү хүнде секциялар хурдаларыңа көсүк совет эртемдериң болгаш шериг начальниктер диндадылганы кылган.

Секциялар удуруткучлары Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Фронтунуң Политбюро коз эргелелиниң начальниги армия генералы А. А. Епишев, Чепсектиг күштериниң Кол штабының начальниги, ССРЭ-ниң камгалаа министриниң бирги оралакчысы армия генералы В. Г. Кукунов, ССРЭ-ниң камгалаа министриниң оралакчысы армия генералы С. К. Куркоткин, ССРЭ-ниң Эртемдер академиясының корреспондент кежигүңү М. Т. Иовчук олар кежээки хурталга секциялар ажилының түңгөлдери үндүргенер.

СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүңү, ССРЭ-ниң камгалаа министриниң Совет Эвилелиниң Маршалы А. А. Гречко түңгөлдө сөс чугалаалың.

Фашизмни ашкан Тийлелениң бүгү делегейге төгүлүт ужу-дузалымы, делегей хөгүлөдөңгү болушкунуңарыңга, бүгү кижилер төрөлгөңиң салым-тоолуңа ол тилдегезиниң кызың салдар чедиргениң конференция бүгү тоданы-биле көргүстү деп, ол чугалаалың.

Тийлелениң түңгөлдө Чер кырында күштер деңгээлде коммунисттер, демократияга болгаш тайбыңга ажилчы кылдыр үндөңгөңү-биле өскөргөңү деп, А. А. Гречко делегейдиң саропаң болгаш Азияның чамалың чурттары калгала дилдеди ад-арыга олдарга улус-демократтыг болгаш социалисттер революциялар болгалаалың. Социализм делегей системасы тургустунган. Колданы болгаш хамаарылың чурттарың хосталганың демисежип калыңа-биле нестерге үңгөн, оң уламыңды империализмниң делегейде колониализм системасы буураан, төгүлүт инициативаның ол шуут чыдырген. Кижилер төрөлгөн хөгүлөдөңгүниң кол оруун ам делегейиниң социалисттер системасы, делегейиң ажилчы агымы, амгы үеңиң революсучу күштери тодаралдыр апарган.

Тийлелениң чеди алдырыңа Совет Эвилелиниң шийтирилганың ролюң болганы ам бүгү кижилер төрөлгөн болур чогууру-биле үнелеп турар. Делегейге төгүлөдөңгү фашизмниң орууң моонда-лаа кол күш болушаан, Совет Эвилели дайының бүгү кол үргөзгөн чүктөп эртерген.

Бистин тийлелгези — бир армияның өскө армияны ашкан анаа-ла бир тийлелгези эвес-тир. Ол дээрге, чаа социалисттер инициатива тургузууң болгаш социалисттер экономияның капиталың тургузууң болгаш оң экономиказың ашкан тийлелгези-дир, марксизм-ленинчи идеологияның фашизмниң бойлаан идеологияны ашкан тийлелгези-дир, социалисттер шериг организацыйың капитализмниң шериг организацыйың ашкан тийлелгези-дир.

Совет Эвилелиниң гитлерчи фашизмни ашкан тиклелгези марксизм-ленинчи идеологияның, улустарыңың дөң эргелиң болгаш акы-дүңгө өзү-үзүңүң идеологияның, социалисттер гуманизм болгаш пролетарий интернационализм идеологияның тийлелгези болган. Ол чагай идеялар фашисттер эжелекчилери ажил үнер тийлелгезиң үнүңүңе совет кижилери демиселге сорук кийркен.

Патриязиң кайнадылганы, ССРЭ-ниң улустарыңың мораль-политиктиг чаңгыс эвэ, найырлаа, буяның совет патриотизми бистин улустуңуң элээртымыс күшүңүң болгаш тиклелгезиңиң, оң өндүр улуг утланың болгаш тургустууңуң революсучу-бүдүрүтүңүң, социализм тергезиң бердигениңиң, сымш динес тура-оруктууңуң болгаш шугу-дургу чогууңуң үнер дөзү болган.

Гитлерчи эжелекчилерге уаур демиселдиң бүгү үс-чалдарыңа совет улусту Коммунисттер партия башкарган.

Ол дээрге булут демиселчи партия болган. Операцияны болгаш тудушкунуңуң салым-хуузу шийтирилгениң турган эң берге участоктарга чорбушаан, партияның составыңиң дөң кезиңден хөйү фронтта маалдырың тудуң турган. Агрессорну ашкан тийлелгезиң хөргөңи бистин партиямыс утланың, тура-орунуң, энергиямыс берген. Улустуңга кызылгар чок бердигениңиң, коммунизм идеяларыңа шынчымың партия база даган сүзүретиң. Партиязиң чоң кызылгар чок бууруң, оң соо-биле чоруп, чедикшиңиңиңиң челиң ал турган.

Бистин партиязиңиң тура-оруктуг болгаш ханы утлалың сүзүретиң агрессорну буруң чыгача шаарыңга Совет күрүңиң экономикамың, мораль-политиктиг, эртем-техникамың болгаш шериг күчүңүң эң дөңгөң ажилдарың хандырган.

Фашизмни чыла шаарыңга Совет күрүңиңиң, оң Чептик күштериниң шийтирилганы оңдалап демиселгезиңиң, совет кижилер гитлерчи Германияны ашкан тийлелгезиң хосталганың аныкшылдыг улустарың, антигитлерчи коалицияның бүгү чурттарыңиң инициатива кылдыр чыгыңа сап келген болгаш сап-лаа турар деп, министр делегейдиң.

СЭКП, социализмниң коммунисттер болгаш ажилчы партиялары социалисттер күрүңелериң азыңга найырадың болгаш кады ажилдажылганы быжыктыларың оларның армияларың дайыңы дем каттыштырылганы калбартырыңче үрүлүт инициатива салып келген.

СЭКП-ниң XXIV съездиниң айтканы, Тайбыңиң программамың ашкыраалга боттандырдымың, бистин партиязиң социализмниң найырачы чурттарың коммунисттер болгаш ажилчы партиялары-биле кады делегейиң дүшүрүтүрүчү чоруп найырачыраңга чугула, боттуң буруңга алашкыңарың челиң алган. Реакция күштери боттү кызырлаан. Делегей өскөргөңиң, мычалаа-ла империализмниң агрессия бүдүжү өскөргөңиң чок арткан. Делегей интернационализм эжелекчи политиктиг, реакцилгы, милитаризм бөлүктери чепсез салыба. Империализм күрүңелериң, чыжээ, НАТО-нун кол-кол чурттарыңиң дайың бөлөктөлери кошкардан турар. Ол байдалдарда социалисттер дем каттыштырылганы күрүңелери боттарыңың камгалаа күчүңүң быжыктыларыңың бүгү-ле эргежок чугула хемчеглериң ал турар. «Чер кырыңа агрессияны күштери турбушаан турда, эки чепсектегиңиң армия чок туруп болбас дей, СЭКП ТК-ның Чингиз секретары Л. И. Брежнев ондалап делегейдиң.

Ыңагааш бистин партиязиң, бүгү совет улус чурттуң камгалаңы арман быжыктылар дугайың үрүлүч сагың салып турар. Сөөлү чылдарда алыңга чыгыңа чугула, боттуң ашкыраалыңа чугула, боттуң дайыңың арга-чегежелгиң улам быжыктылар арман берген.

Чурттуң камгалаа күчүңүң сайыңгайжылдыр дугайыңа доктама сагың салышкыңиң дээш бистин партиязиңиң Топ Комитетинге, Топ Комитетин Чингиз секретары Леонид Ильич Брежневке конференция киржикчилериниң, Совет Чепсектиг күштериниң дайыңчыларыңиң мурункула А. А. Гречко өөрүп четтириңиңиң илергейдиң, ленинчи партиязиңиң шынчы болгаш төрөңиң чуртуңга кызылгар чок бердигениң алдырың Чепсектиг күштер каның-лаа агрессорга өйтүрүшкүң тайбың ажил-ипчи, Улуг Октябрьдиң чаалап алышкыңарың төлөңгөн камгалаарыңа кезээке белең деп бүдүрүшкүң чугалаалың.

Совет улустуң болгаш оң Чепсектиг күштериниң Ада-чурттуң Улуг дайыныңа эртемдериң болгаш чорук кижилер төрөлгөңиңиң төгүлөңгөңиң мөңгө шалга артар кылдыр алдың үжүктөр-биле кире быжыктыгың деп, А. А. Гречко түңгөлдө чугалаалың.

СТУДЕНТ АНЫЯКТАР УЖУРАЖЫШКЫНЫ ДООЗУЛГАН

Апрель 18-те Эвилелер бажымың Колониаларың залыңга Болгарияның, Венгрияның, ГДР-ниң, ВДР-ниң, Кубаның, Молдуң, Польшаның, Румынияның, Совет Эвилелиниң, Чехословакияның аныяктарыңың төлөзери социалисттер чурттарыңиң студенттериниң Москва ужуражышкының түңгөлдери үндүргөн. Ужуражышкыңиң социалисттер күрүңелериң студент аныяктарыңиң үрүлүч быжымың, хөгүлүт турар найырачылыңың чаа бадыткалы болган.

Аныяктар шууганыңиң делегаттары «коммунизмге өөренир» деп ленинчи чагыны күсүңдүр турарыңиң дуржулганың содушаан, коммунисттер бүрүсөдө хөргөңиң тургузууңиңиң, студенттериниң интернационализмге өзүга кижилериниң, тайбың, аймык чок чорук болгаш кады ажилдажылга дээш демиселге оларның киржилгезиңиң кызылгар чок шынчымың дугайың, социалисттер инициатива хөгүлөңгөңиң моон сонгар-лаа төлөңгөн салымшыңыңиң кийрер шийтирилгениң дугайың олар бадыткап делегезилер.

Социалисттер күрүңелериң студенттер төлөзериңиң платарың түңгө хуралыңга ССРЭ-ниң Эртемдер академияның оралакчы президентизи академик Ю. А. Ов-

чинников, Совет Эвилелиниң ий дакпыр Маалдыры, Совет Эвилелиниң Маршалы В. И. Чуйков олар байыр чедиргенер.

«Бистер силер-биле кады бис, Вьетнамдың патриоттары» деп делегейге, Чининиң чоңуңуң болгаш аныяктарыңиң демисел-биле эң-сеткил каттыштырылганың резолюцияны, социалисттер чурттарыңиң студенттериниң киймиңгү хуулап алыңган.

Ужуражышкыңиң киржикчилериңиң дасканың өзүгаар ВДР-ниң аныяктарыңиң төлөзекчизи Ву Суан Хонг СЭКП ТК-га, СЭКП ТК-ның Чингиз секретары аш Л. И. Брежневке, шууганыңиң организаторларыңа сеткил-чүрөктүң адыс ханызыңдан өөрүп четтириңиңиңиң илергейдиң.

Социализм чурттарыңиң студенттер төлөзекчилериниң өмүңүңден БАМ-ның аныяк тудузуларыңга байырлыг телеграмманы Куба Республиканың делегация кежигүңү Х. Анис комчаал.

«Интернационал» чагылаңың үңгөн. Москва ужуражышкыны доозулган. Аныяктар төлөзери ол-ла хүн студенттериниң «Тийлелениң тугуңа — өзүла» деп чыккаал-иниңиңиңе киришкенер.

(СЭТА).

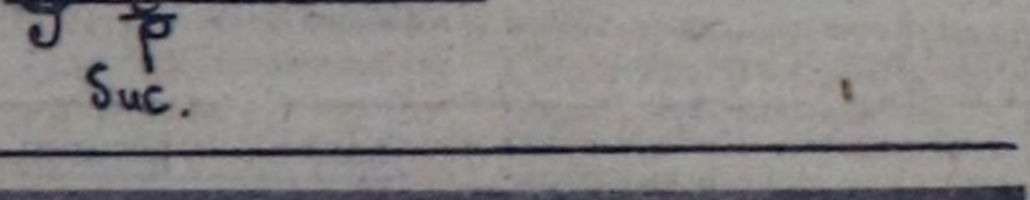
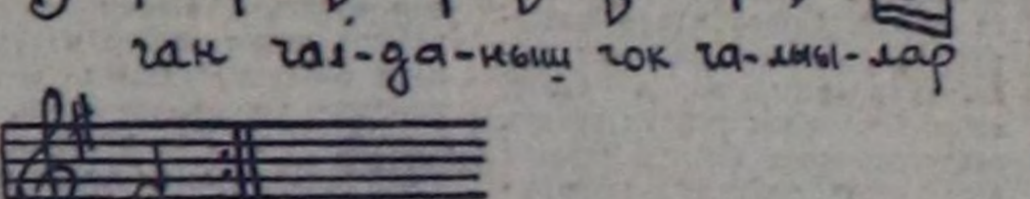
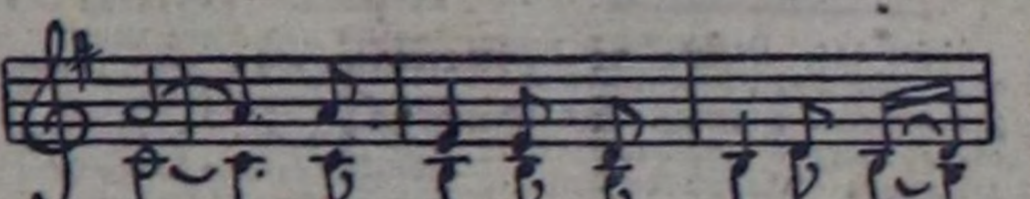
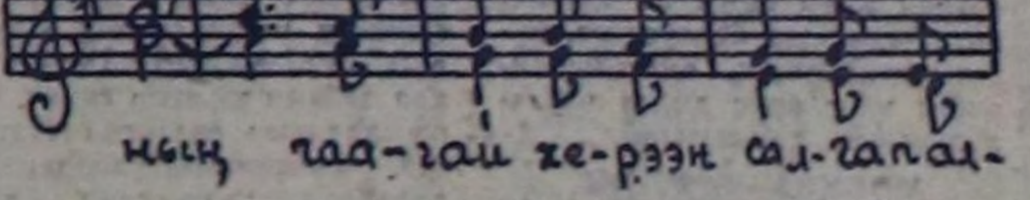
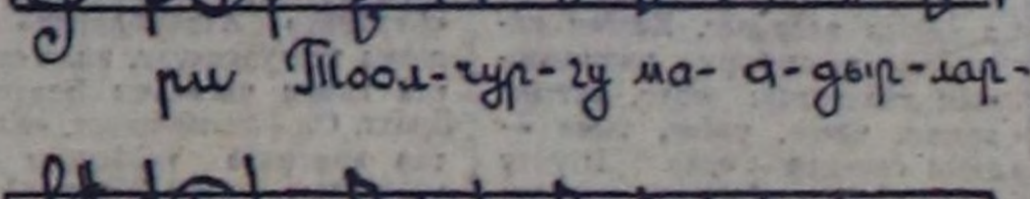
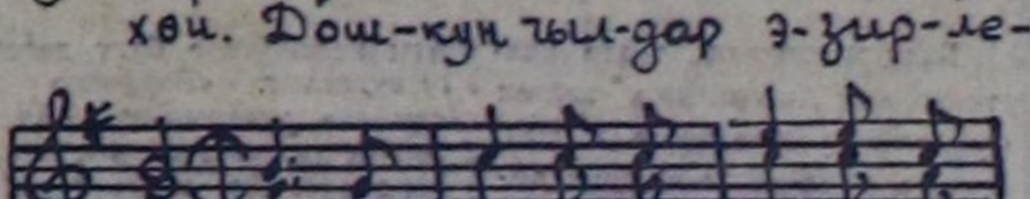
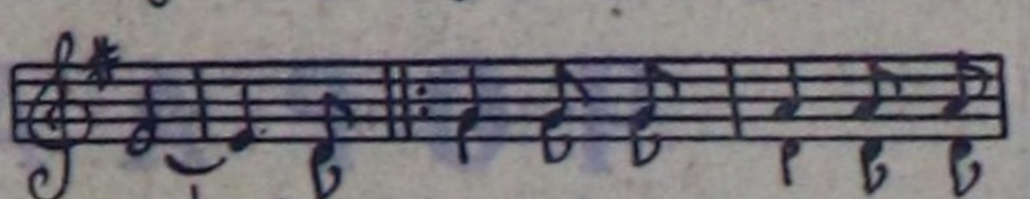
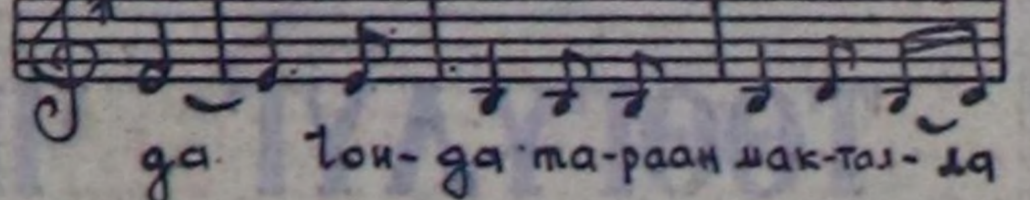
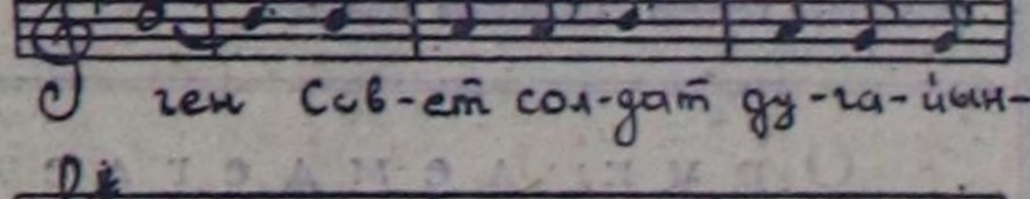
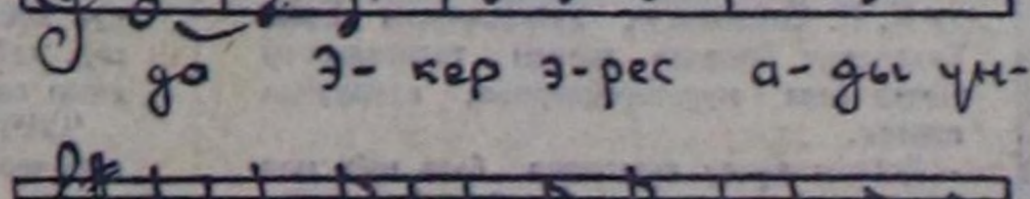
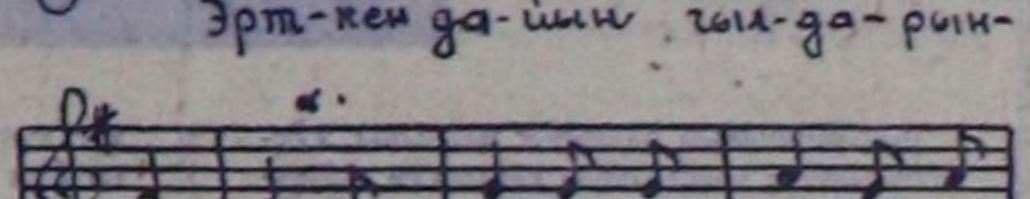
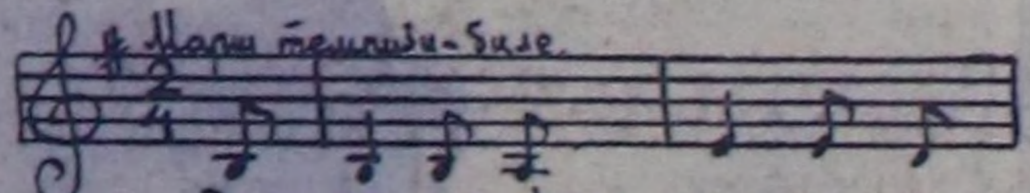
ДАЙЫНЧЫ САЛГАЛ БЫРЫ

Сөзү В. СЕРЕН-ООЛДУУ.

Музыкасы Б. КЕНЕШТИН.

Эртең дайын чылдарында Эгер, эрес ады үнөм, Совет солдат дугайында Чонда тараан мактал-ла хөй. Дошкун чылдар ээрлерин Тоолуургу маадырларын Чагай херэон салгал алган Чалданым чок чалымылар бис. Хайыралыг Төрөон чуртту Камгалаар дээн ымкы чагаа, Кандыг эрлер амы-тында Харам чокка чарыбалан дээр. Дидимгерге өлүм турбас,

Диряглер дег чурттап артар. Чыскаалым одурунда Чыккыларды баям чорлар. Оттуу чылдар хуржиниң Оруктары Берлин медиа. Алар бургаан Тилдегени Аймак чоңга мөңгө шалдыа. Төдөриңер—амгы салгал Төлөпиг бис, херек диеэ— Бөгүн-даа бол солдаттар боол Бөмбүрөктинг тыным аар бис.

ЭРЕС ЭР, ЭЖИ АЪТ

Кижилер болгаш чылдар

МУЗЕЙ...

Кызыл доорайның 60 маадыр аттыг музейи. Тыва Ада-чуртуну Улуг дайынын чылдарында деп эгелдик булуңга баргам, шуут-ла, «Томоайның» деп комманданган солдат ишкан, шын-ле шын, шын чок алпар сен. Ил-да фронттуге белес чорудун турган артарат, дайынык чорун турган эки турарчылар... Ийе харын, ында чүве-ле хөй. Сактырынга, ында аскан чурук бурдуз сенээ билдирген, сенээ таныш ыккан. Илчилээ-даа олар туз-тузуна тускай төөдүг. Ол дугайын кижилер бургуну даап билдир берге. Чыжээ, чыжээ чурук. Ийн аът, Бирээн калчан, бирээн ак дөңсөйлөг. Оларнын дайынык чыкыс — үш тыва эки турарык кыстар тушун алган турар кылдыр тырттырып каан. Ол кыстар камгаларат? Ол база бирээзи — Амаа Монгушчур, өскөк — Галина Доваалдор, а ушкүзү — Норжун Суукхайдыр.

МУЗЕЙ...

Ону Украинаны тырттырган. А чурукта аттарнын өң-чүзү ил билдирмес. Ону мааналар деп бодалар болза, оларны кым муңу чорашал, олардан айтырар херек. Музей... Музей деп чүд о? Төөгүдүр. Бистин 60 маадыр аттыг музейиңиз база ындаг. Бо хунерде апаа кыри, оон делгелдерин сонуурган турар кижилерин сагы улам кавуулу. Мен болза каш хонугу бурдуңгаар апаа кире бердим. Улуг, биче улус-ла хөй.

МУЗЕЙ...

«Тыва Ада-чуртуну Улуг дайынын чылдарында» деп эгелдик булун калатан Кеңал оол фронттуге чорун тура, тыва чоңун мурунда да-йынык дайыраан берип, селемени ошкап турар чурук. Оон кыдыныда, устунда чугаалааным, эки турарык кыстар — Монгуш Амаа, Галина Доваалдор, Суукхай Норжун — ийн эгелдик дайынык тулап турар чурук.

МУЗЕЙ...

М ЭЭН чалыма фронттучу Василей Суддемович Белекей турган чүве. Коорумг, оон ийн кара ол чуруктан керде салдымгай тур. Билет чок, ында-хала кожамас көрүп каап тур мен. Ол аразында оон фронттуге айтылып турган хунерин сагымыга кире хонуй келген. Ол база 1943 чылдын августу оюлугу хунерин. Ол сөгөн оюлу, харын-даа чамдык кыстарын бурдулор саргарыл кестүр апарган. Ол хунерде Кызыл доорайга кижилер-да, аът-да эгелдерген чүве. Оларнын хөйү-де Улуг-Хемини эрик кырында күш-культура комбинатынче өскүп турган. Апаа фронт чоруду дугайында өргүдөд киргерге кижилерини илден адыр комиссия ажылдап турган. Мен база билдиринишкени кирип каан мен. Оон харызым келеди. Ийн, уш-даа хун манан херек. Баарымы-ла, кижилер кызырт болур. Кижилер хөй дээр эрги деп мааналарымы-даа сурат. Апаа союлга, мен чорутпас деп дынгалал. Бор тааламыда, шериг сургуулу эрпээл-дир сен, ийн тааламыда, кот-ла чүве — сен база башкы кижилер сен, бисте башкы кадрлар ам-даа чедиршен. Арат чоңун ажы-талуу үжүк-бижикке өрөдирип база чугула деп тайылдырлаан.

МУЗЕЙ...

Ам канпаар, Ленин куудун чүзү өрү, паракс угалай сагыш ундаргай баям окур мен. Боулар солдар уткуй кооду. Дооза-ла шериг хентерин. Бирээн-ле Белекей, Ону ийн коңугу чок эвес-даа болза, чөдө таным кижилер мен, Илчиле ол АРШ-ка шериг хөдөөгө эргитирин турган. Хол бөмбүүн ойнаары, бас кагары коңугу чүве. Оон анында сиорт маргалааларына черини узуу, бедина халыырынга база тергинериниң сайынга кирер кижилер. Чөдө илчиле болза узуу, шилдегел, апаа чык, хөй эвес чугаалаанс, чүдө ууса-дараа хулуурчур чорук кижилер болур ийн.

ЧҮРЭЭМНИҢ ТУРАСКААЛЫ

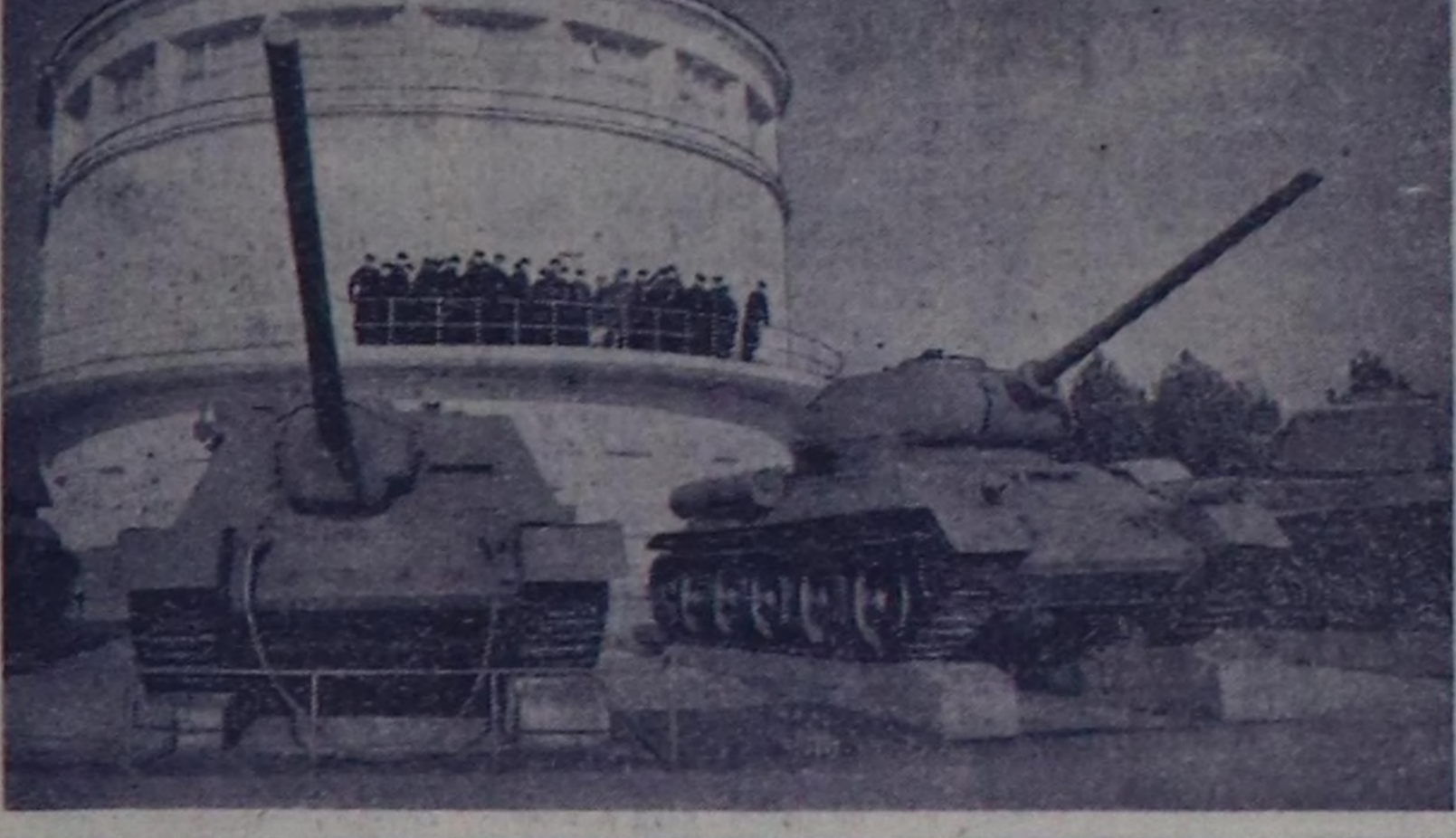
Ак-көк дээрник делгеминде дистиңишкен Андыр-кастың шуушаанче көрүп тура, Дунай хемниң эрини орта, сөөгүн салган Тулаан эрес акмин-даа сактып кээр мен. Кым-даа, чү-даа утундуурбаан, мөңгө арткан. Кызыл чалбыш туктар болуп хуула берген. Чаалыг шөлгө тынын берген маадырлар — Чаалы чүрээм халымында чурттап чорур!

ЧУГААЛАП БЭЭР

Дайым ойнаан чаштар көргөш, йрей кижилер Кезек-кесек улуг тынын, ширини ордун Тайбың шак бо хүнде беэни сетки балымы Хезиг чүве шыа кааптар — саргыг келер. Амгы өйүңү хып дээн чаалы иелери Ашактарын чааже үдөп ытлашпастар, Амдым чаа-ла холдөп орган фронттучу Аас-кежени салгалыга чугаалап бээр.

МААДЫР-ХООРАЙ СЕВАСТОПОЛЬ

ЧУРУНТА: Сапун-Даг. Диорама башыны болгаш Ада-чуртуну Улуг дайынын үзүндө шериг техниказын көргүскөн делгелге. Ю. ИЛЬЕНКОНУҢ фотоу. (СЭТА-ның фотохрониказы).

ЮБИЛЕЙГЕ ТУРАСКААТКАН

Чоокта чаа Сут-Аксун суурга Чөөн-Хемчик районда «Сут-Хөл» совхозун төг-тылыгыг артеристериниң урал чүдө корудеда болуп эртең. Апаа төп суура Култура бажынынын болган Кызыл-Тайга, Хөр-Тайга көдө клубтарына-коллективтерин киришкен. Корудени совет уаустун немец фашисттерге эжелекчилерин чыла чапаланындан бээр алдардыг Тилдегенин 30 чылынга тураскааткан.

ЮБИЛЕЙГЕ ТУРАСКААТКАН

Александр Ондарга удурткан Сут-Аксунның Култура бажыны тургускан кооперативни урал-чөвөни, бедик идеяни даап бярти черин алган. Илангыла «Кым-даа, чү-даа утундуурбаан» деп композицияны көрүчүлөр үнелер, сонуурган. Ол ишкан Ленин, партия база мөөн Төрөон чуртум деп нинти хөрну олар дыка эки куусеткен.

ЮБИЛЕЙГЕ ТУРАСКААТКАН

Хөр-тайгажылар көрүлөгө массалыг өң киришкен дээр ийги чери алган. О. БОРАШ.

ЮБИЛЕЙГЕ ТУРАСКААТКАН

Илде өжөн-килеги бүгү бөдүндө, арын-шырайында илден, ажы-талуу, улус чоңу дээр калчанд мунгаран не калкынын дүрү-хевирини сина-баан.

ЮБИЛЕЙГЕ ТУРАСКААТКАН

Илде өжөн-килеги бүгү бөдүндө, арын-шырайында илден, ажы-талуу, улус чоңу дээр калчанд мунгаран не калкынын дүрү-хевирини сина-баан.

ИЕГЕ МӨҢГӨ ТУРАСКААЛ

Илде өжөн-килеги бүгү бөдүндө, арын-шырайында илден, ажы-талуу, улус чоңу дээр калчанд мунгаран не калкынын дүрү-хевирини сина-баан.

ИЕГЕ МӨҢГӨ ТУРАСКААЛ

Илде өжөн-килеги бүгү бөдүндө, арын-шырайында илден, ажы-талуу, улус чоңу дээр калчанд мунгаран не калкынын дүрү-хевирини сина-баан.

ИЕГЕ МӨҢГӨ ТУРАСКААЛ

Илде өжөн-килеги бүгү бөдүндө, арын-шырайында илден, ажы-талуу, улус чоңу дээр калчанд мунгаран не калкынын дүрү-хевирини сина-баан.

ИЕГЕ МӨҢГӨ ТУРАСКААЛ

Илде өжөн-килеги бүгү бөдүндө, арын-шырайында илден, ажы-талуу, улус чоңу дээр калчанд мунгаран не калкынын дүрү-хевирини сина-баан.

ИЕГЕ МӨҢГӨ ТУРАСКААЛ

Илде өжөн-килеги бүгү бөдүндө, арын-шырайында илден, ажы-талуу, улус чоңу дээр калчанд мунгаран не калкынын дүрү-хевирини сина-баан.

ИЕГЕ МӨҢГӨ ТУРАСКААЛ

Илде өжөн-килеги бүгү бөдүндө, арын-шырайында илден, ажы-талуу, улус чоңу дээр калчанд мунгаран не калкынын дүрү-хевирини сина-баан.

ИЕГЕ МӨҢГӨ ТУРАСКААЛ

Илде өжөн-килеги бүгү бөдүндө, арын-шырайында илден, ажы-талуу, улус чоңу дээр калчанд мунгаран не калкынын дүрү-хевирини сина-баан.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ: Тыва АССР-ин Министрлер Чөвүдөлинин Пом үндүрөр чер, полиграфизм болгаш оон салдынын талазы-биле өргөлдөниги типографиязын, (Бызыл, Шетанкин-Кравченко кудумчуу бажы № 1).